

GÁBOR KÁLMÁN

A fiatalok veszélyeztetettsége. Feszültségoldó technikák használata

Tézisek

A tézisek és táblázatok az Oktatókutató Intézet Ifjúságkutató Csoportjának győri, békéscsabai, kecskeméti vizsgálatain alapulnak. A tézisek kidolgozásakor, illetve a táblázatok közzétételekor azonban számos más vizsgálatunkat is figyelembe vettük: Gábor Kálmán és társai (1997) Az iskolai ifjúsági korszak előtt? Sopron és Salgótarján esete. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán és társai (1998) A Tamási fiatalok helyzete. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán és társai (1998) A Kecskeméti fiatalok helyzete. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán és társai (1998) A hevesi fiatalok helyzete. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán (1998) Fordulat előtt? A romániai magyar és román fiatalok összehasonlító vizsgálata. (Bp. Oktatókutató Intézet), Gábor Kálmán és társai (1997) A Diáksziget az új középiskoláké. (Bp. Oktatókutató Intézet)

- Az elmúlt évtizedekben a fiatalok új korszakba, az iskolai ifjúsági korszakba léptek, az oktatási rendszer expanziójával egyidőben növekszik a az iskolai verseny, az ifjúsági életszakasz kitolódik, megváltozik a fiatalok szocializációs környezete és növekszik a fiatalok veszélyeztetettsége. Ezeket a folyamatokat a következőkben összegezhetjük:
- A továbbtanulásért folyó verseny egyszerre jelent egyre komolyabb anyagi és gazdasági beruházást a szülők számára, ugyanis minél tovább akarnak tanulni a fiatalok, annál inkább növekszik a gazdasági beruházás mértéke. Ugyanakkor a fiataloknak saját maguknak is egyre többet kell tenni azért, hogy ebben a versenyben fennmaradjanak (növekszik a tanulók munkavállalása már a középiskolás korban is, és igen nagy mértékben növekszik a felsőfokú intézményekben járók körében). Beruházást jelent az iskolán kívüli tanulás is (még az elit középiskolák tanulói is a nyelvtudást, a számítógépes ismereteket, az egyetemi felvételre való felkészülést iskolán kívüli tanulással szerzik meg). A továbbtanulásért folyó verseny és az élettervezésnek ez a megváltozása osztály hovatartozástól függően eltérően alakul. Már az iskolai versenyben megfigyelhető bizonyos társadalmi csoportok gyerekeinek a leszakadása

az alacsony státuszú, falusi, stb. fiatalok esetében, potenciálisan már nagyon korán kialakul azon fiatalok csoportja, akik nagyon kis eséllyel integrálódhatnak a társadalomba, létrejön a társadalom alatti osztály reprodukciója.

- Az iskolai korszakba lépés a közoktatás és a felsőoktatás expanziója a származási és területi (regionális) egyenlőtlenségek körülményei között ment végbe. Az előrelépés az iskolai hierarchián mind a jelenleg tanulók, mind a már iskolai éveket befejezők körében szoros összefüggést mutat mind az apa, mind az anya iskolázottságával, és markánsná váltak a területi, regionális különbségek. Az iskolai korszakban a fiataloknak közel tíz százaléka, akik az általános iskola szintjén megrekedtek, és az iskolából lemorzsolódtak a magyar fiatalok alsó és reménytelenül leszakadt rétegét képezik. Ezen fiatalok körében halmozódnak a származási hátrányok, a területi hátrányokkal, illetve területileg is egyre inkább koncentrálnak. Azok, akik általános iskolát végeznek, illetve kimaradnak az általános iskolából, szakmunkásképzőből, és szakközépből, illetve gimnáziumból legnagyobb eséllyel válnak munkanélkülivé. A piaci rendszer kialakulása, az osztályrendszer átalakulása, amely a szociális és oktatási intézmények „piacosításával” is jár, azaz az állami intézményrendszer romlása ezen rétegnek újratermelődését még tovább erősíti.
- A fiatalok munkába állása időben kitolódik, ami két ok miatt történhet. Az egyik a munkanélküliség következtében, másfelől pedig növekszik azoknak a fiataloknak a száma, akik megszakítva főiskolai és egyetemi tanulmányaikat állnak munkába, illetve a tanulás mellett vállalnak munkát. A kilencvenes években növekedtek ugyan különösen az iskolázott fiatalok karrier lehetőségei, de megszűnt a munkába állásnak a korábbi időszakra jellemző biztonságos útja. A szakmunkásképzőt vagy szakközépiskolát végzettek körében is felvetődik a munka elvesztésének lehetősége, melyet kétféleképpen próbálnak kompenzálni: továbbtanulással, különböző tanfolyamok elvégzésével, illetve a szürke vagy fekete gazdaságba való bekapcsolódással. Ezek a folyamatok azt eredményezték, hogy a munkába állás a próbálkozások számának növekedésével jár együtt, a megfelelő munkahely megtalálása különösen a vidéki városokban, falvakban igen nehéz, részint a munkahelyek szűk választéka következtében, részint pedig az alacsony bérek miatt, vagy pedig a munka jellege miatt kénytelenek sokszor gyakori változtatásokra. Mindez fokozott kockázattal, rizikóval is jár. Új tendencia, hogy a munkahelyi elvárások növekedése erőteljesen behatol a fiatalok magánszférájába, ez alatt azt értjük, hogy nő a családalapítás vagy a gyerekvállalás során a munkahely el-

vesztésének kockázata, különösen a nők esetében, és a jól fizető és nagy karriert kínáló magáncégeknel, multinacionális vállalatoknál. Az állandó munka megtalálását nehezíti, hogy növekedett a fiatal munkaerő kiszolgáltatottsága. Ez nemcsak a magán, de szinte permanensen érvényes az állami, költségvetési szférában is. A munkaerőpiacon különösen kiszolgáltatottak az alacsonyan iskolázott, hátrányos helyzetű fiatalok, fokozza a kiszolgáltatottságot és az ebből adódó veszélyeket, hogy ez igen gyakran kapcsolódik össze etnikai hovatartozással, etnikai diszkriminációval (roma fiatalok). Ráadásul a hátrányos helyzetű fiatalok integrációját nehezíti, hogy más alternatívát nem látva alkalmi jelleggel vagy véglegesen a szürke illetve fekete gazdasághoz kapcsolódnak.

- A szocializációs feltételek megváltozása, a piaci rendszer kiépülése, az új oktatási rendszer kialakulása, az iskolai idő megnövekedése, miközben csökken a család, az iskola szerepe a fiatalok szocializációjában és növekszik a média és a fogyasztói ipar befolyása. Ez összefügg azzal, hogy az ifjúsági életszakaszban az iskolai idő meghosszabbodásával átalakul a fiatalok szabadidő-tevékenysége, amelyben egyre nagyobb szerepet játszik a piaci alapokon kiépülő szabadidőipar. A szabadidő-tevékenységeknek az olyan formáira fontos utalni, mint az önálló szórakozás, önálló utazás, szexuális tapasztalat egyre korábbra helyeződése, amit egyes szakirodalmak a gyermekkor elvesztésének is hívnak. (Vannak tevékenységek, amelyek 15, sőt 14-13 éves korra kerülnek.) Ezek a változások felértékeltek a kortárs csoportok szerepét, de a fiatalok körében a magas kultúrához inkább kapcsolódó alternatív kulturális minták háttérbe szorultak. Ugyanakkor a fiatalok körében egyre inkább előtérbe kerültek a fogyasztói kultúra mintái. Az átalakulás során felvetődő problémák, amelyek igen gyakran felerősítették az etnikai előítéleteket, növelték a fiatalok körében az agresszív kulturális minták szerepét (pl. skinheadek).
- *A fiatalokat érintő kihívások és a növekvő kockázatok, a fokozódó verseny és a korai önállósodás jelentősen megnöveli a fiatalok veszélyeztetettségét (alkohol, dohányzás, drogfogyasztás, stb.).* Ez összefügg azzal, hogy a normál (hagyományos) ifjúsági biográfia a fiataloknak kis hányadára, azon belül is a középiskolai végzettségű falusi nőkre jellemző. A magyar 15-29 éves fiatalokra is érvényes azonban, hogy a kockázat valójában már nem csak a kevésbé képzettek körében jelenik meg, hanem a kulturálisan privilegizált csoportoknál is megtalálható, habár ők más cselekvési stratégiákat dolgoznak ki. Ezt jól mutatták, azok a drog kipróbálása és az életeseemények alapján képzett klasztercsoportok, amelyekben a drog kipróbálása az egytizedtől akár a csoport tagjainak felére is kiterjedt. Az egyik domináns csoportot

ezekben a klaszterekben a főiskolás és egyetemi hallgató nők képezték, akiknek biográfiájára a normál életrajztól való eltérés volt a jellemző: a korai kiszakadás a szülői házból, a késői élettársi kapcsolat, az egyetem melletti munkavállalás és huszonéves kor második felében egyre markánsabban kirajzolódó magányosság. Megállapíthatjuk, hogy a felsőoktatás expanziója és a fiatalok továbbtanulási esélyeinek növekedésével egyidőben növekszik a fiatalok, ezen belül a nők sebezhetősége.

- „És az senkit sem érdekel, hogy közben minden darabokra hullik.” Talking Heads¹ Az a tény, hogy a legjellemzőbb a drog fogyasztás az ifjúságcentrista fiatalokra – ez az a terület amelyben a legmarkánsabban elkülönülnek a felnőtt mintakövetőktől – azt mutatja, hogy a drogfogyasztás beépült a fiatalok önállósodásba, a drog mutatójává vált a fiatalok konfliktusainak, illetve egy módjává a konfliktusok „kezelésének”, illetve az erre tett kísérleteknek. Ez veszélyeket rejt magában: kialakulhat egy droghasználó szubkultúra, amely ekként is definiálja magát. Az egyes értékek mentén kialakult csoportokban a szabadság értékeknek elkötelezettek és az anyagi javakat preferálók három-négyszeres különbséget mutatnak a droghasználat terén tradicionalista vagy a magánéletbe visszahúzódó társaikhoz képest. Az mindenképpen jelzésértékű, hogy azok közül, akik már próbálkoztak valamilyen szerrel sokkal nagyobb arányban nyilatkoztak úgy, hogy barátaik ismerőseik között tudnak drogfogyasztásról (88,3%, míg a drogot nem használók körében 32,9% tud baráti körében droghasználatról). Ez azt mutatja, hogy ez egy relatíve szűk csoport vagy csoportok, ahol mindenki ismer mindenkit és feltehetően elkülönülnek azoktól akik nem élnek a különféle szerekekkel (ez egyébként is jellemző a szerhasználókra).
- „A jelentőséggel napjainkban jókora szemfényvesztés folyik. A jelentőség hasznélvezői egy rakás pénzt keresnek az emberek vágyakozásából.”² A „feszültségoldó technikák” alkalmazása (a droghasználat, kis fenntartásokkal az alkoholfogyasztási szokásokra is helytállóak lehetnek): különösen a főiskolások, egyetemisták esetében az életformához kapcsolódnak (a hallgatói lét velejárói), másrészt bizonyos jól elkülöníthető rétegekben gyakoribb az előfordulásuk. Két markáns fogyasztói attitűd jelenik meg: Egyfelől ezek az évek – az egyetemista, főiskolai évek – sokuk számára az utolsók, ahhoz, hogy mint fiatalok – professzionális ifjúsági státusz betöltői – szabadon

¹ Bret Easton Ellis (1994) *Amerikai Psycho*. Budapest, Európa Kiadó

² Dahrendorf, Ralph (1994) *Fiatalokhoz címzett jegyzetek*. In.: *A modern társadalmi konfliktus*. Budapest, Gondolat, 289

kibontakozhassanak. Hiszen legtöbbjükre a diploma megszerzése után nem a jelenleg élt életforma továbbvitele vár (bár az erre való törekvések szintje igen magas) hanem a betagozódás a „mindennapokba”. Az ehhez az életérzéshez kötődő fogyasztási szokások spontán meg fognak változni. Másfelől a hallgatók egy részénél a mindennapi teljesítmény stressz levezetésének eszköze bizonyos szerek használata, amely kapcsolódik a karrier építési esélyekhez is. Ugyanis összeadódnak azok a személyes problémák és értékrendbeli törekvések amelyek fokozottan igénylik levezetésüket. Ilyenek a több szintéren zajló versenyhelyzetek (pl. iskolai előmenetel, megfelelő anyagi javak előteremtése, a szülői elvárásoknak való megfelelés) amelyek totálisan lefedik a hétköznapiakat. Eerre szinte „természetes” reakció a szabadidő hasonlóan intenzív eltöltése – annál is inkább mivel ez az időmennyiség a legszűkösebb – s ennek eszközei a különféle szerek. Arról tehát szó sincs, hogy elfordulnának a rájuk váró feladatoktól, versenytől – a tulajdonképpeni piactól – sőt éppen ellenkezőleg.

- *A fiatalok szabadság iránti elkötelezettsége napjainkban egyaránt jelenti a „kötélketrecek” szétzúzásának vágyát és menekülést, de jelenti az erőszakosságot és vágyat a gazdagság iránt.* A győri fiatalok egyik markáns az élettervezését, az életformáját, cselekvési mintáit leginkább befolyásoló értékorientáció a szabadság körül szerveződik összekapcsolódva olyan értékekkel mint az érdekes élet, a kreativitás, és a változatos élet. A másik nagy befolyással rendelkező értékorientáció a materiális, anyagi javakhoz kapcsolódó értékek, melyek a hatalom, a gazdagság és a vezetésre és döntésre való jog. E két értékorientáció közül az anyagiakhoz kötődő értékeket preferálók között a fiúk vannak magasan felülreprezentálva, a szabadságértékek iránt elkötelezettek között nemek szerint meglehetősen alacsony az eltérést tapasztaltunk. Iskolatípusonként vizsgálva viszont a legkevésbé a szakmunkástanulókra jellemző, és leginkább a gimnazisták között találhatjuk meg a szabadságértékeket előtérbe helyezőket, azaz főleg a magasabban iskolázott családi háttérrel rendelkező fiatalok között. Szabadságértékeket preferáló lányok tervei sok tekintetben különböznek a többi lány terveitől: náluk kevésbé tervezik, hogy házasságuk időpontja és a szülői háztól való elköltözésük egy időpontra fog esni, azaz inkább számolnak egy teljesen független életszakasszal, hiszen az ő esetükben az elköltözés inkább megelőzi a tanulmányok befejezését, illetve a munkába állást is. Leginkább ők tervezik a házasság nélküli együttélést a házasság előtt, és a többi lányt jelentősen meghaladó arányban nyilatkoztak úgy, hogy első szexuális kapcsolatukat „nem komoly” kapcsó-

latban szerezték meg vagy tervezik megszerezni. Az anyagi, azaz meglehetősen férfiasságnak tartott, értékekhez kötődő lányok szinte minden tekintetben a fiúk normái felé közelednek. A szabadságértékeket való lányokhoz hasonlóan inkább terveznek egy független időszakot a szülőktől való elköltözés után, és hozzájuk hasonlóan a házasságkötés illetve együttélés időpontja kevésbé kapcsolódik a megkérdezett többi eseményhez, ami azt is jelentheti, hogy kevésbé tervezik be életükbe a házasság időpontját. A szabadság körül, illetve anyagiakhoz kötődő értékorientációk jutnak legmarkánsabban kifejezésre a fiatalok politikai cselekvési mintáiban, mindkettő a radikálisabb politikai cselekvési minták átvételével jár, és ezt láttuk például a drog a fiatalok életformába való beépülése esetében is.

Veszélyeztetettség – deviáns viselkedések

	magas státuszú iskolák tanulói	közepes státuszú iskolák tanulói	alacsony státuszú iskola tanulói
Napi egy doboz	-	16,7	55,6
2-3 nap/doboz	20,0	20,0	30,6
Heti egy doboz	6,7	15,0	5,6
Ritkábban mint hetente	-	18,3	5,6
Csak alkalmanként	73,3	30,0	2,8

1. sz. táblázat

Dohányzási gyakoriság (a dohányzók körében)/iskola státusz (%)

	magas státuszú iskolák tanulói		közepes státuszú iskolák tanulói		alacsony státuszú iskola tanulói	
	felnőttek nagyon elítélik	ő maga nagyon elítéli	felnőttek nagyon elítélik	ő maga nagyon elítéli	felnőttek nagyon elítélik	ő maga nagyon elítéli
Ha valaki néha berűg	10,9	8,5	15,5	15,8	12,5	3,8
Ha valaki rendszeresen berűg	59,7	48,3	62,5	45,0	56,3	33,3
Ha valaki lóg az iskolából	30,3	6,9	32,0	16,3	27,5	6,1
Ha valaki dohányzik	23,3	20,7	20,6	23,0	6,4	2,1
Ha valaki drogot kipróbál	77,3	62,4	74,6	59,6	67,3	48,0
Ha valaki drogot használ rendszeresen	84,9	90,6	89,8	84,8	85,4	72,0

2. sz. táblázat

Bizonyos viselkedések környezeti és saját megítélése/iskola státusz (%)

(N 383 + 52)

	gimnázium	szakközépiskola	szakmunkásképző
Napi egy doboz	12,7	11,6	29,8
2-3 nap/doboz	31,6	33,7	36,8
Heti egy doboz	16,5	20,0	5,3
Ritkábban mint hetente	1,3	6,3	14,0
Csak alkalmanként	38,0	28,4	14,0

3. sz. táblázat

Dohányzási gyakoriság (a dohányzók körében)/iskola típus (%)
(Significance, 00034)

	10 évesen vagy korábban	11-13 évesen	14 évesen vagy később
Gimnázium	7,9	24,7	67,4
Szakközépiskola	11,3	17,9	70,8
Szakmunkásképző	11,5	26,9	61,5
Összesen	10,1	22,3	67,6

4. sz. táblázat

Első cigaretta elszívása/iskola típus (%)

	10 évesen vagy korábban	11-13 évesen	14 évesen vagy később
Gimnázium	7,9	24,7	67,4
Szakközépiskola	11,3	17,9	70,8
Szakmunkásképző	11,5	26,9	61,5
Összesen	10,1	22,3	67,6

5. sz. táblázat

Dohányzási gyakoriság (a dohányzók körében)/mikor gyújtott rá először (%)

	dohányzik	fogyaszt alkoholt	barátai közül drogot kipróbált
Magas státuszú iskolák tanulói	12,4	29,8	9,9
Közepes státuszú iskolák tanulói	22,9	31,3	17,9
Alacsony státuszú iskolák tanulói	65,5	64,8	
Összes	19,6	30,8	15,4

6. sz. táblázat

Devianciák/iskola státusz (%)
(N 383+52)

	magas státuszú iskolák tanulói	közepes státuszú iskolák tanulói	alacsony státuszú iskola tanulói
Havonta egyszer-kétszer	85,3	73,4	65,7
Hetente	11,8	7,6	22,9
Hetente kétszer	2,9	7,6	5,7
Heti 3-4 alkalommal	-	6,3	-
Gyakrabban	-	5,1	5,7

7. sz. táblázat

Alkohol fogyasztás gyakorisága (az alkoholt fogyasztók körében)/iskola státusz (%)

	gimnázium	szakközép-iskola	szakmunkás-képző	összes
Dohányzik	35,9	30,0	37,7	33,6
Szokott alkoholt inni	70,5	66,7	61,7	66,9
Fogyasztott már kábítószer	7,2	8,9	11,6	8,9
Baráti körében fogyasztanak kábítószer	42,0	36,1	33,8	37,6

8. sz. táblázat

Iskolatípusok/dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás (%) (N 715)

	15 évesen és alatta	16-17 évesen	18 évesen és fölött
Gimnázium	29,6	37,7	32,7
Szakközépiskola	32,9	37,8	29,3
Szakmunkásképző	36,0	36,0	28,0
Összesen	32,4	37,4	28,0

9. sz. táblázat

Első lerészegedés/iskola típus (%)

	gimnázium	szakközép-iskola	szakmunkás-képző	összes
Havonta egyszer-kétszer	64,4	68,7	72,2	67,9
Hetente	23,9	17,5	14,4	19,1
Hetente kétszer	6,7	9,2	8,2	8,2
Heti 3-4 alkalommal	3,1	3,2	5,2	3,6
Gyakrabban	1,8	1,4	-	1,3

10.. sz. táblázat

Alkohol fogyasztás gyakorisága (az alkoholt fogyasztók körében)/iskola státusz (%)

	15 év és alatta	16-17 év	18 év és fölötté
Havonta egyszer-kétszer	44,0	71,1	80,9
Hetente	31,2	18,4	12,8
Hetente kétszer	13,5	7,2	5,3
Heti 3-4 alkalommal	8,5	2,6	1,1
Gyakrabban	2,8	0,7	-

11. sz. táblázat

Első lerészegedés/az italozás gyakorisága (%)

	14 évesen vagy korábban	15 évesen vagy később
Gimnázium	7,1	92,9
Szakközépiskola	9,1	90,9
Szakmunkásképző	15,4	84,6
Összesen	10,2	89,8

12. sz. táblázat

Első droghasználat/iskola típus (%)

	14 évesen vagy korábban	15 évesen vagy később
Ifjúságcentristák	-	100,0
Felnőttmintakövetők	16,7	83,3

13. sz. táblázat

Első droghasználat/ifjúságcentrizmus középiskola (%)

	14 évesen vagy korábban	15 évesen vagy később
2. évesek	9,5	90,5
3. évesek	20,0	80,0
4. évesek	8,7	91,3

14. sz. táblázat

Első droghasználat/évfolyam (%)

	igen
Szabadság értékeknek elkötelezettek	14,0
Tradicionalisták	6,5
Anyagi javakat preferálók	15,7
Privatizált értékeket vallók	3,8

15. sz. táblázat

Az egyes értékeknek elkötelezettek/fogyasztott drogot (%)

	Ifjúságcentristák	felntőtminta-követők	összes
Dohányzik	46,1	27,4	33,6
Szokott alkoholt inni	79,2	55,4	66,9
Fogyasztott már kábítószer	15,5	7,3	8,9
Baráti körében fogyasztanak kábítószer	52,7	24,5	37,6

16. sz. táblázat

Ifjúságcentrizmus/lázadók dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás (%)

Használt szer	egy alkalommal próbálta ki	néhány alkalommal próbálta ki	legalább havonta egyszer	legalább hetente egyszer
LSD	100,0	-	-	-
amfetamin származékok	57,1	28,6	7,1	7,1
THC (marihuana, hasis)	47,1	47,1	5,9	-
Ópium származékok	66,7	33,3	-	-
házikészítésű és pótszerek	50,0	-	50,0	-
összesen	58,5	31,7	7,3	2,4

17. sz. táblázat

A droghasználat gyakorisága a drogfogyasztók körében (%)

- *A feszültségoldó technikák alkalmazása (a droghasználat, kis fenntartásokkal az alkoholfogyasztási szokások) egyrészt az életformához kapcsolódnak (például az intenzív szabadidő eltöltés velejárói lehetnek), másrészt bizonyos jól elkülöníthető rétegekben gyakoribb az előfordulásuk. Akik kipróbálják a drogot, azok egyre fiatalabb korban próbálják ki. Fontos tényező a stressz feloldása is, hiszen – mint már korábban említettük – éppen a korai önállósodásból adódó stresszhelyzetek, az, hogy nem mutat lényeges különbséget a rossz és a jó tanulók között, mind azt mutatják, hogy a fokozott versenyhelyzetből származó stresszhelyzetek levezetésének eszközévé is válhatnak. Másképpen úgy is fogalmazhatunk, hogy a feszültségoldó technikák használata éppen úgy adódik bizonyos életformaminták átvételéből, amelyeket a szórakoztató ipar kínál (pl. a rave, techno esetén), mint azokból a feszültségekből, amelyek természetes velejárói a fiatalok saját identitásának kialakításának. Azáltal, hogy ezen saját identitás kialakításának egyik legnagyobb része a*

kortárs csoportok körében zajlik, igen fontos szerepe van a kortárs csoportokban elterjedt mintáknak. A kortárs csoportok mintaadó szerepe olyan körülmények között erősödött fel, amikor a fiatalok identitáskeresésében egyre kisebb szerepet játszik az iskola, az ifjúsági civil szervezetek illetve az ifjúsághoz kapcsolódó intézmények. Sőt, ezen intézmények nagyon sok esetben nem ismerik el a fiatalok jogait, illetve igen kis mértékben tolerálják a fiatalok másságát. Következésképpen, a fiatalok identitáskeresése egyet jelent a fiataloknak a felnőtt társadalommal való szemben állásával. A békéscsabai vizsgálatunk azt is mutatja, hogy éppen a szabadságot, az érdekes, változatos életet preferáló fiatalok azok, akik mintegy menekülnek a feszültségoldó technikákhoz, pontosabban fogalmazva sok esetben ezen technikák alkalmazása egyet jelent a fiatalok gondolkodásában a szabadsággal, a szabadság élményével.

	15 év és alatta	16 év	17 év	18 év és fölötté
Van	30,9	24,0	22,8	22,4
Nincs	15,9	19,2	18,7	46,1
Összes	21,7	21,1	20,3	37,0

1. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószer – első szexuális tapasztalat (N=641), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	14 év és alatta	15 év	16 év	17 év és fölötté
Van	50,5	28,3	13,7	7,6
Nincs	36,9	26,8	17,2	19,2
Összes	45,1	27,6	15,0	12,3

2. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószer – először önállóan szórakozni menni (N=514), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	14 év és alatta	15 év	16 év	17 év és fölötté
Van	42,9	25,6	24,0	7,5
Nincs	31,7	27,9	21,4	19,0
Összes	36,0	27,0	22,4	14,6

3. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószer – először önállóan szórakozni menni (N=670), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	17 év és alatta	18-19 év	20-21 év	22 év és fölötté
Van	31,2	25,5	24,2	19,1
Nincs	21,2	29,0	23,3	26,4
Összes	27,3	26,9	23,8	22,0

4. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószer – önállóan nyári utazást szervezni (N=491), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,053

	17 év és alatta	18-19 év	20-21 év	22 év és fölötté
Van	32,7	23,5	20,3	23,5
Nincs	18,3	30,0	28,3	23,5
Összes	23,8	27,5	25,2	23,5

5. Barátai között van-e, aki használt már valamilyen kábítószer – önállóan nyári utazást szervezni (N=651), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	15 év és alatta	16 év	17 év	18 év és fölötté
Igen	36,5	30,8	14,4	18,3
Nem	23,2	18,3	20,1	38,4
Összes	26,0	20,9	18,9	34,2

6. Kábítószer kipróbált-e – első szexuális tapasztalat (N=497), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	15 év és alatta	16 év	17 év	18 év és fölötté
Igen	52,5	20,3	16,9	10,2
Nem	18,5	21,3	20,6	39,6
Összes	21,7	21,2	20,3	36,8

7. Kábítószer kipróbált-e – első szexuális tapasztalat (N=627), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,000

	14 év és alatta	15 év	16 év	17 év és fölötté
Igen	52,4	29,5	14,3	3,8
Nem	43,6	27,3	14,5	14,5
Összes	45,4	27,8	14,5	12,3

8. Kábítószer kipróbált-e – először önállóan szórakozni menni (N=511), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,025

	14 év és alatta	15 év	16 év	17 év és fölötté
Igen	52,5	18,6	25,4	3,4
Nem	34,1	28,4	21,5	16,1
Összes	35,7	27,5	21,8	15,0

9. Kábítószer kipróbált-e – először önállóan szórakozni menni (N=655), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,004

	17 év és alatta	18-19 év	20-21 év	22 év és fölötté
Igen	35,7	28,6	18,4	17,3
Nem	25,4	26,2	25,4	23,1
Összes	27,5	26,6	24,0	21,9

10. Kábítószer kipróbált-e – önállóan nyári utazást szervezni (N=488), Békéscsaba

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,112

	17 év és alatta	18-19 év	20-21 év	22 év és fölötté
Igen	39,0	22,0	22,0	6,6
Nem	22,3	28,2	25,1	24,4
Összes	23,9	27,6	24,8	23,7

11. Kábítószer kipróbált-e – önállóan nyári utazást szervezni (N=637), Győr

Szignifikancia (Pearson Chi-Square): 0,038

Alternatív, underground	32,4
Techno	27,4
Blues	26,7
Rock, hard rock	20,9
House	19,8
Punk, punk rock	17,9
Heavy metal	17,6
Rap	17,2
Disco	7,4
Nosztalgia	5,4
Teljes minta	15,3

Középiskolás fiatalok (N=1603)

Kipróbálta-e a kábítószer és a zenei irányzatok

(az adott zenei irányzat iránt elkötelezettek körében hány % azok aránya, akik kipróbálták már a kábítószer)